

Date: 9th May-2026

DIFFUZ TOKSIK BO‘QOQ BILAN OG‘RIGAN BEMORLARDA YURAK-QON
TOMIR TIZIMI O‘ZGARISHLARI

Bahriyev Aslbek G‘iyosiddin o‘g‘li
Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti

Dolzarbligi. Diffuz toksik bo‘qoq (DTB) — eng ko‘p uchraydigan autoimmun endokrin kasalliklardan biri bo‘lib, organizmdagi barcha a‘zolar, ayniqsa, yurak-qon tomir tizimida qaytmas patologik jarayonlarni keltirib chiqaradi(1). Gipertireoz holatida kuzatiladigan doimiy taxikardiya, arterial gipertenziya va bo‘lmachalar fibrillyatsiyasi bemorlarning nogironligiga va hayot sifatining keskin pasayishiga sabab bo‘ladi(2). Shu bois, kardiologik asoratlarni erta aniqlash va davolash strategiyasini ishlab chiqish dolzarb tibbiy-amaliy masala hisoblanadi(3).

Maqsad. Diffuz toksik bo‘qoq bilan og‘rigan bemorlarda yurak-qon tomir tizimi o‘zgarishlarini o‘rganish.

Material va metodlar. 2024–2025-yillarda 100 nafar diffuz toksik bo‘qoq bilan og‘rigan bemor (72 ayol, 28 erkak; o‘rtacha yosh $41,5 \pm 7,2$ yil) tekshirildi. Bemorlar kasallikning og‘irlik darajasiga ko‘ra 3 guruhga ajratildi: yengil ($n=32$), o‘rta ($n=44$) va og‘ir ($n=24$). Oftalmologik va kardiologik tekshiruvlar elektrokardiografiya (EKG), exokardiografiya (ExoKG), gormonal tahlillar (TSH, erkin T4) va laboratoriya metodlari yordamida amalga oshirildi.

Natijalar. Tekshirilgan bemorlarning 85,0% ($n=85$) qismida yurak-qon tomir tizimi patologiyalari aniqlandi. Sinusli taxikardiya 76,0% ($n=76$), bo‘lmachalar fibrillyatsiyasi 14,0% ($n=14$) va kardiomiopatiya 22,0% ($n=22$) holatlarda kuzatildi. Kasallik davomiyligi va gormonlar miqdori (erkin T4) oshishi bilan kardiologik asoratlar o‘rtasida to‘g‘ridan-to‘g‘ri kuchli bog‘liqlik aniqlandi. Ayniqsa, TSH darajasi $<0,01$ mIU/L bo‘lgan bemorlarda yurak yetishmovchiligi rivojlanish xavfi 3 barobar yuqori bo‘ldi.

Xulosa. Diffuz toksik bo‘qoq bilan og‘rigan bemorlarda kardiologik patologiyalar yuqori uchrash ko‘rsatkichiga ega bo‘lib, kasallikning og‘irlik darajasi va gormonal nazorat bilan uzviy bog‘liqdir. Erta skrining, muntazam kardiomonitoring va gormonal foni optimallashtirish og‘ir asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi.

MANBALAR:

1. Ismoilov S.I., Alimova N.U. O‘zbekistonda qalqonsimon bez kasalliklarining tarqalishi va zamonaviy tashxislash usullari. Endokrinologiya jurnali, 2018.
2. Karimov M.Sh. Tireotoksikozda kardiomiopatiyalar rivojlanish mexanizmlari. O‘zbekiston tibbiyot jurnali, 2016.
3. Jalilov A.A. Autoimmun endokrinologik kasalliklar: profilaktika va davolash strategiyalari. Tibbiy ilmiy nashr, 2017.